

Відомо, що одним із проявів гуманізації права, посилення його соціальної спрямованості та захисного потенціалу є захист та утвердження прав однієї з найуразливіших та найнезахищеніших груп населення – дітей та підлітків.

Відповідно, ювенальна юридична психологія – це напрямок юридичної психології, що досліджує психологічні особливості і психологічні проблеми дітей та підлітків в юридично релевантних ситуаціях.

Слід зазначити, що ювенальна юридична психологія покликана вирішувати низку завдань, серед яких, в рамках: правової психології (формування правосвідомості у дітей та підлітків; виокремлення вікових особливостей нормативної регуляції поведінки; визначення вікових меж правоздатності, дієздатності та відповідальності; оцінка ризику протиправної поведінки); кримінальної психології (розробка та врахування факторів протиправної поведінки; розслідування злочинів за участю дітей та підлітків; визначення причин формування особистості дитини правопорушника; окреслення соціально-психологічних проблем дитини правопорушника); судово-психологічної експертизи (проведення судово-психологічної експертизи неповнолітніх обвинувачених, потерпілих, свідків; розробка психологічних методів роботи з неповнолітніми на стадії судового слідства); судової психології (проведення експертиз та консультацій при вирішенні долі дитини у випадку розлучення батьків, обмеження батьківських прав та всиновлення; розробка психологічних проблем захисту прав і інтересів дитини, що знаходяться в особливо складній життєвій ситуації); пенітенціарної психології (розробка організаційних форм та методів комплексної реабілітаційно-психокорекційної роботи з засудженими неповнолітніми); превентивної психології (профілактика девіантної та протиправної поведінки дітей та підлітків груп ризику, засуджених неповнолітніх, дітей з психічними розладами, які знаходяться на примусовому лікуванні).

Перспективами подальшого розвитку є створення нової спеціалізації – «Ювенальний юрист» з вилом дисциплін: «Ювенальне право», «Міжнародні стандарти прав дитини та міжнародні організації по захисті прав дитини», «Ювенальне кримінальне право», «Ювенальна юстиція», «Захист прав дитини» зі обов'язковим стажуванням в службах та органах у справах дітей та молоді.

Список використаних джерел:

1. Крестовська Н.М. Ювенальне право в системі права України / Крестовська Н.М. // Наукові праці Одеської національної юридичної академії. – О. : Юрид. л-ра, 2006. – Т. 5. – С. 66-76.

ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА У ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Андрієнко О. В.,

викладач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, адвокат, кандидат психологічних наук

Своїм розвитком як галузі юридична психологія, перш за все, зобов'язана потребам криміналістики і кримінального процесу. Тож не дивно, що увесь подальший розвиток юридичної психології, її основні завдання та структура формувалися з огляду на вказані чинники. І лише окремі розділи юридичної психології сьогодні присвячуються вибраним питанням цивільного і господарського права та процесу [1 – 7].

Проте на сучасному етапі розвитку суспільних відносин, коли стрімко поширюється цілеспрямоване використання психологічних знань, умінь та навичок у різних сферах господарської діяльності, все більшої актуальності набуває повсякчасне застосування психологічних знань у діяльності юристів які працюють на підприємствах, установах, організаціях (так звані "in-house

lawyers”), а також у юридичних фірмах (разом надалі – «юристи-господарники»), кількість яких у нашій державі співмірна із чисельністю фахівців, які спеціалізуються на кримінальному праві та процесі.

Нижче окреслені основні блоки питань, які потребують опрацювання з боку юридичної психології (як теоретичного, так і з точки зору формування практичних навичок) і котрі торкаються основних сфер діяльності юристів-господарників.

Перший блок питань пов'язаний із загально-психологічними особливостями юриста-господарника: від структури особистості до культури окремих психологічних процесів (смыслепокладання та визначення цінностей, покладених в основу діяльності; навички саморегуляції; прийоми ефективної обробки великих масивів інформації та запобігання інформаційному стресу з огляду на постійну мінливість інформаційного середовища, у якому доводиться вести роботу такому юристу тощо).

Оскільки юрист на підприємстві регулярно залучається до переговорного процесу із різноманітними суб'єктами, другий блок питань пов'язаний із широким спектром питань, спрямованих на формування комунікативної компетентності, вільного володіння різними стратегіями і тактиками переговорного процесу, врегулювання конфліктів, навичок ефективного формулювання досягнутих домовленостей тощо. Вказані навички актуальні як у взаємодії з контрагентами на етапі укладення та виконання правочинів, досудового врегулювання спорів (функція медіації), так і при здійсненні претензійної роботи, судовому розгляді справ у господарських судах та судах загальної юрисдикції, врегулюванні трудових спорів.

Особливу увагу варто приділити формуванню навичок саморегуляції та збереження (а почасти – і відновлення) психологічного здоров'я у стресогенних умовах, зокрема, при взаємодії з високобіюрократизованими структурами (державні органи, установи, холдингові компанії та ін.); у випадках винесення неправосудних рішень державними органами (включаючи суди), а також при необхідності протистояння тиску контрагентів, правоохоронних органів, інших органів державної влади та місцевого самоврядування (третій блок питань).

З огляду на те, що юрист на підприємстві, в установі чи організації часто виконує подвійну соціальну роль і внутрішньо організаційного медіатора, і носія ustalених корпоративних норм, четвертий блок питань пов'язаний з практичними аспектами застосування здобутків соціальної психології організацій: побудова горизонтальних відносин в організаційній структурі (групова динаміка у структурному підрозділі, ефективна взаємодія з іншими відділами) та вертикальних відносин із управляючими структурами та підлеглими; побудова ефективної моделі інформаційно-ділового обміну.

Останній блок питань пов'язаний зі спеціалізованими напрямками застосування психологічних знань щодо окремих аспектів діяльності юриста-господарника. Як приклади можна навести використання психологічних знань при застосуванні оціночних норм Цивільного кодексу України, законів України «Про рекламу», «Про авторське право і суміжні права» та інших, розгляд питань компенсації моральної шкоди, формулювання клопотань про проведення судових експертиз різного виду тощо.

Сказане дозволяє зробити висновок про те, що прийшов час для розвитку гармонізації розвитку юридичної психології з урахуванням потреб не лише фахівців, що спеціалізуються на кримінальному праві та процесі, але і юристів суб'єктів господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В. Юридическая психология: Учебник – Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел. 2002. – 596 с.
2. Еникеев М. И. Юридическая психология: Учебник для вузов. — М.: Издательство НОРМА, 2001. — 439 с.

3. Розин В.М. Психология для юристов. Учебное пособие для высшей школы. — М.: Издательский Дом "ФОРУМ", 1997. — 128 с.
 4. Романов В.В. Юридическая психология: Учебник. — М.: Юрист, 1998 — 476 с.
 5. Чухаровский Ю.В. Юридическая психология. Учебное пособие. — М.: Право и Закон, 1997. — 320 с.
 6. Шиханцов Г. Г. Юридическая психология. Учебник для вузов. — М.: Издательство "Зерцало" 1998. — 341 с.
- Юридична психологія: [підруч. для студ. юридич. вищ. навч. закл. і фак.] / За заг. ред. Л. І. Казміренюк, С. М. Моїсеєва. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. — 392 с.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КЕРІВНИКІВ ОВС УКРАЇНИ

Лазаренко К.Д.,
старший інспектор **РСС** Управління боротьби з організованою злочинністю
УМВС України в Івано-Франківській області, кандидат психологічних наук

Психологічна діагностика керівників різних рівнів системи ОВС України засвідчила недостатність рівня розвитку їх комунікативного потенціалу (КПК), що негативно позначається на ефективності професійної діяльності. Із зростанням стажу керівної роботи керівників органів та підрозділів внутрішніх справ їх комунікативний потенціал не розвивається, навіть спостерігається зниження показників його розвитку; у керівників зі стажем керівної роботи від 8 до 12 років показники комунікативного потенціалу нижчі, ніж у працівників із стажем керівної роботи від 1 до 4 років (таблиця 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика структурних компонентів КПК органів та підрозділів внутрішніх справ

Структурний компонент КПК	Складові структурного компоненту	Стаж керівної роботи в ОВС		
		від 1 до 4 років	від 4 до 8 років	від 8 до 12 років
		Психологічні характеристики		
Конституціональність	Загальна активність, показники стеничного / гіпостеничного типу реагування, особливості темпераменту	Переважає стиль пізнавальної діяльності, наявність лідерських рис, гнучкість у відносинах з підлеглими	Переважає ступінь урівноваженості характеру, обережність, твердість у виборі тактики взаємодії з підлеглими	Зниження показників загальної активності, погіршення взаємовідносин, низька ефективність впливу на підлеглих